

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

Duchovní a náboženská oblast jako zdroj pomoci rodinného pečujícího

Václav Tomiczek

Katolická asociace nemocničních kaplanů v ČR

Katedra zdravotně-sociálních studií FSS OSU

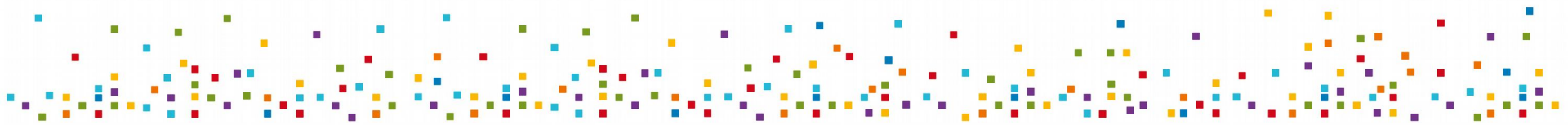
Rodinný pečovatel

- Jakýkoli příbuzný, přítel nebo partner, který se nachází ve významném vztahu a poskytuje pomoc (fyzickou, sociální a psychosociální) člověku s život ohrožující a nevléčitelnou nemocí.
- pečovatel je „skrytým pacientem“ (Stajduhar)
- jedinečná dvojrole:
 - pomoc poskytuje
 - sám ji potřebuje...
- prožívají velmi podobné fáze (podle Kübbler- Rossové), ale s časovým posunem

Spiritualita a religiozita

- spiritualita:
 - celá oblast myšlení člověka, která obsahuje významy, životní otázky, cíle, žebříček hodnot i vztah k otázkám, přesahujícím realitu každodenního života (Hodge)
 - integrující centrum a jádro osobnosti (Vojtíšek)
 - smysl života víry (Halík)
- religiozita:
 - společensky sdílená sada přesvědčení a praktik, jenž je vztažena ke spiritualitě (Hodge)
 - tradičně a institučně zakotvená spiritualita (Vojtíšek)

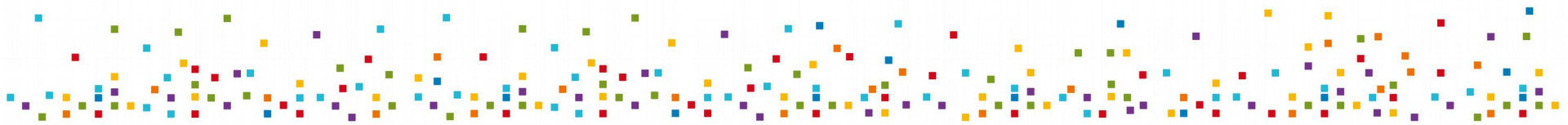
Citlivost otázek

- máme se na duchovní prožívání ptát?
 - není to příliš osobní? – „Nikomu do toho nic není...“
- pomáháme (nemocnému i pečujícím) nacházet zdroje
 - jak se vyrovnával s obtížemi?
 - z čeho čerpal v předchozích krizových situacích?
 - můžeme něco z toho využít nyní?
- Lebenswelt
 - *Původní branou k přirozenému světu není kontemplativní reflexe, nýbrž reflexe jako součást praxe, jako složka vnitřního jednání a chování. (J. Patočka)*
 - P-I-E: Person in Environment

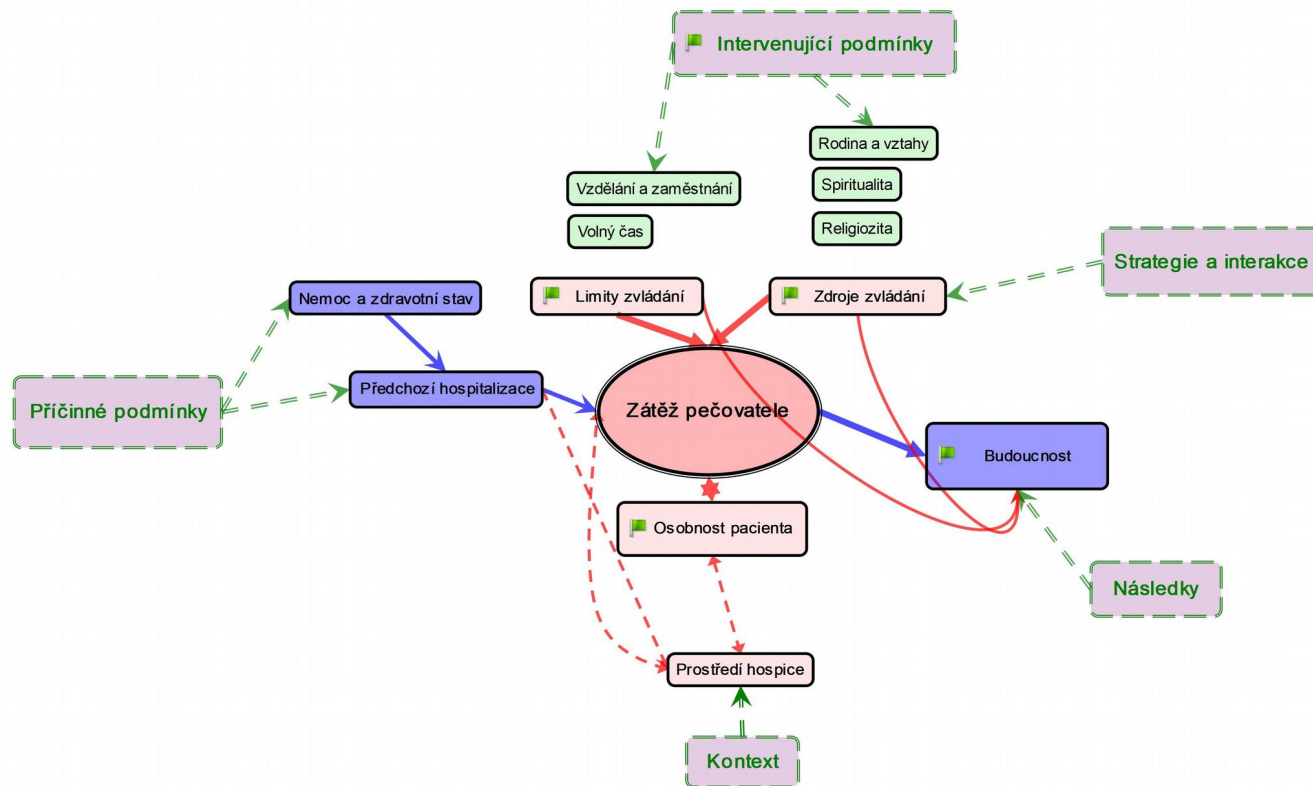

Výzkum potřeb rod. pečujících

- Identifikace potřeb rodin s členem v terminálním stadiu onkologické nemoci v kontextu sociální práce.
- základní výzkumná otázka:
 - Jaké typy potřeb zakoušejí a jak je vyjadřují příbuzní terminálně nemocných onkologických pacientů?
- fenomenologické paradigma, kvalitativní výzkum, metoda zakotvené teorie
- paradigmatický model zakotvené teorie
 - širší kontext „životního příběhu“
 - časová osa, kontext, intervenující podmínky
- lokalita: Hospic sv. Lukáše, Ostrava – Výškovice
- respondenti: 14 rozhovorů z 29 oslovených
 - 6 mužů + 8 žen; 8 potomků + 6 manželů/manželek

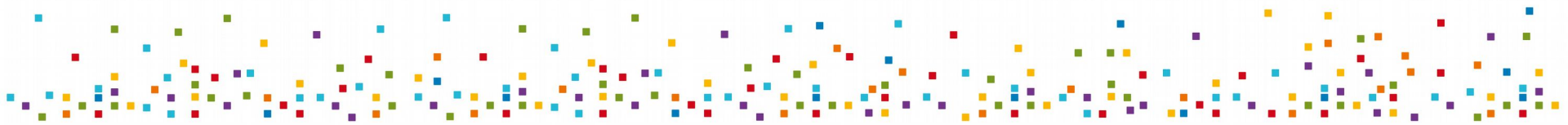

Paradigmatický model zakotvené teorie

Zdroje a posuny ve spiritualitě I.

- smíření se zdravotním stavem blízkého – nejvíce do popředí
 - *Už to trvá dlouho a asi jsem se s tím vším smířil. Prostě tak to je. A myslím si, že už mě asi nepřekvapí nic.* (R4.247)
 - *No (...) To je těžký, na jednu stranu, když kolikrát vidím, jak je zničená nemocí, jaký má bolesti, tak bych třeba volal i Pána Boha, aby si ju vzal ((slzy)), tak bych jí aji přál, aby ten konec neměla moc dlouhej a strašně bolestivej ((slzy)), to by, kdyby se to dalo zlepšit, tak bych jí přál ještě moc roků, ale teď si myslím, že ona už jako taky (...) cítí, že už si ju Pán Bůh veme brzo k sobě, tak je s tím smířená. Já taky, ale těžko ((slzy)) (...)* (R3.566)
- obava z budoucích reakcí
 - *Jsem za to ráda, i když ta tíha té situace je velká, že (.). Až to potom přijde ta smrt, tak si myslím, že to budu taky dlouho zpracovávat (...).* (R5.386)
- vděčnost za čas, který byl darován nemocnému i rodině
 - *Víme, že se nevyléčí, jsme smířeni samozřejmě, víme, že se nedá vyléčit, jsme vděční Pánu Bohu za každý den, který přežila, a přežila díky tady té péči.* (R4.350)

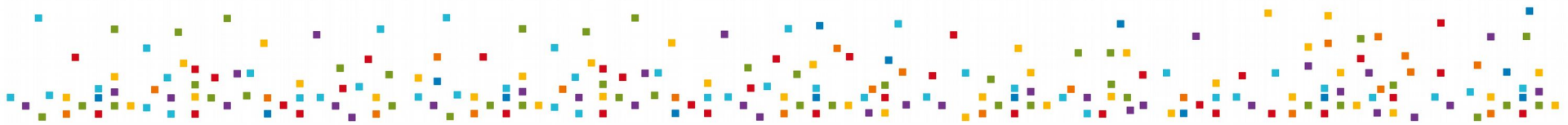

Zdroje a posuny ve spiritualitě II.

- sebereflexe prožívání vlastního života
 - více si váží života jako takového
 - *No ale je to takové, že si člověk začíná více života vážit. Jak víte, že vám ten blízký člověk odchází, tak si říkáte: Udělala jsem všechno pro to, tady na tomto světě? Někdo myslí, že ano, někdo myslí, že ne, to je takové. (R1.269)*
 - posun ve větší starosti o vlastní zdravotní stav a prevenci onemocnění
 - *Jistě, více začnete uvažovat aji sami nad sebou. Děláš všechno pro to, aby se tobě to nestalo? No takové ty otázky si dáváme všichni, že jo. Protože jak se to stane někomu vašemu blízkému, no snažíme se, pan doktor říká: Ale určitě děvčata, vy chodte na kontroly, tak... (R1.265)*
 - dozrávání osobnosti skrze náročnou situaci odchodu blízkého
 - *Tak ano, je to vlastně cesta toho stálého dozrávání, že už teď kom vlastně ztratím toho druhého rodiče, takže ten život už bude úplně jiný. (R5.348)*
 - úkolem dětí je odevzdat rodiče Bohu (R5.345)
 - prohloubení vlastního vztahu k Bohu skrze péči
 - *Myslím, že jsem více přilnula k Bohu, aspoň tak si to myslím. (R13.241)*

Zdroje a posuny ve spiritualitě III.

- koloběh života
 - konec starého a začátek nového
 - *To jsou prostě. Jedni se rodí, druzí musí odcházet. Nedá se svítit, to je takový koloběh života. A myslím, že jsme to prožili, a maminka taky, i když byla z chudobných poměrů.* (R1.579)
- snaha nalézt i v náročných situacích pozitivní význam
 - neupadnout do dlouhodobého pesimizmu
 - neskončit jako „negativní člověk“
 - *Takže chtěla bych jen to dobré nejenom pro sebe, ale i jiným. Vždycky se člověk musí vyrovnat s tím, co mu život přinese a snažím se najít na tom špatném něco dobrého. Nebýt negativní člověk. Tak uvidíme, jak se to podaří v tom životě.* (R8.442)
- touha po uzavření náročné etapy života
 - *Takže ráda bych už tuhle etapu života uzavřela, abych měla ty krásné vzpomínky na dětství, na báječné rodiče a žila konečně svůj spokojený život, pokud by to šlo bez nemoci, přátelství v lásce k bližním ((slzy)).* (R8.424)

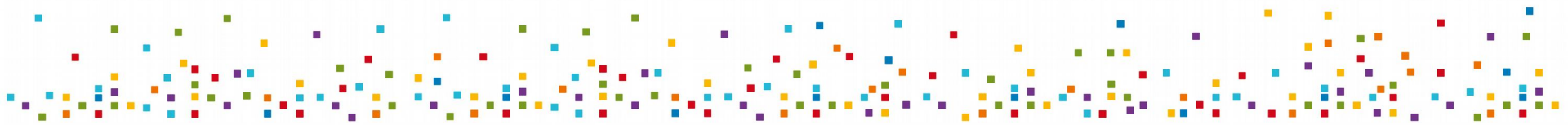
Zdroje a posuny v religiozitě I.

- pestrá sada odpovědí, které se nalézaly na škále přináležitosti k církvi
- originální odpovědi
 - nechuť k organizovanosti
 - *Ještě jsem chtěl říct jednu věc v úvodu (.), jestli vám to nevádí. Protože já jsem věřící, ale necítím nutnost být organizován v nějaké politické straně. A já jsem se jí ... snažil vysvětlit, že je rozdíl mezi vírou a náboženstvím. To je to, co jsem vám říkal, že můžu věřit, ale nemusím být politicky organizovaný. V žádné církvi. Kolik je tady v republice církví? (R7.19,618)*
- spíše ale neutrální – odložená religiozita
 - zážitky z dětství
 - *Jsem ministroval jako kluk. (R3.482)*
 - reziduální „kulturní“ religiozita
 - *...protože ta naše generace, no a maminka pocházela z Valaška, no a tam i ta moje babička, před každým jídlem... Tak jako básničku jsem se učil modlit. No a my, když byl životní problém – x problémů bylo – no a vždycky mi pomohl, doma nebo v zahraničí. (R4.272)*

Zdroje a posuny v religiozitě II.

- **nové obrácení**
 - *On manžel byl jen pokřtěný, do kostela nechodil, jen to, že jsme dali děti k prvnímu svatého přijímání. Já jsem to totiž zanedbala. Ale u sv. přijímání byli... ony ty děti nechodily do kostela a já jenom v neděli, že se to musí. Já jsem ještě nebyla jako (...). (R13.266)*
- **modlitba – soukromá i v rodině**
 - *Tak já vám říkám pravdu, jsem se více modlila. (R13.335)*
 - *I my mezi sebou, s mamkou, s bratrem, že se u ní scházíme. Oni když přijedou, tak tady přespí z Jižní Moravy. Tak to tady sdílíme. Tak oni taky se tady modlí, čte z Bible. (R5.179)*
- **společenství farnosti a sboru**
 - *To vnímám i za mamku, to společenství... Protože za mamkou chodí i někteří z našeho společenství a já jsem za to vděčná... Ale musí tomu jít člověk naproti... (R5.240)*
- **slavení mše sv. v hospici**
 - *Takže tady na mše taky chodíme, jak maminka chce. Záleží podle toho... Taký někdy se stane, že nemá náladu, nebo zdravotní stav je... je hůř, je někdy líp, někdy je hůř. (R1.190)*
 - *Maminku tam občas zavezou. A když víme, kdy to je, tak tam taky přijdeme. (R5.367)*

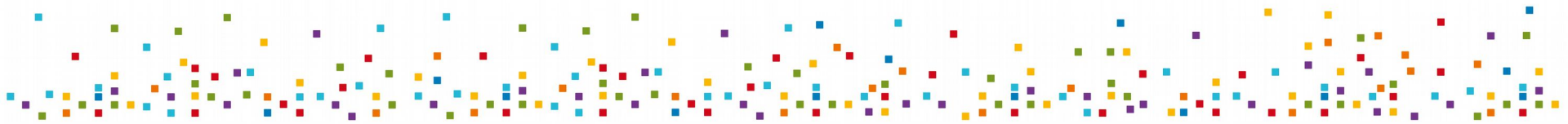
Závěr

- efektivita fenomenologického přístupu pro lepší vedení rozhovoru a posouzení potřeb klienta

ALE...

- celá tato přednáška byla o analýze tématu – aplikace je jen na nás
 - metody práce, způsoby komunikace
 - náš vlastní růst ve víře a svědectví o Kristu
 - prolínání povolání a odborné kompetence

Nezapomínejme na to, že nejen my „posuzujeme“ pacienta a jeho rodinu, ale i oni „posuzují“ nás.

kontakt:

P. ThLic. Václav Tomiczek, Ph.D.

- tel: 733 741 700
- e-mail: vtomiczek@doo.cz

